

Eesti Pimedate Raamatukogu

Pressiteade

03. jaanuar 2017

Salapäraseid täpid tähendavad punktkirja

Kindlasti olete pannud tähele ravimikarpidel või liftinuppude juures salapäraseid reljeefseid täppe. Ravimi nimi või korruse number on kirjutatud punktkirjas, mille looja Louis Braille sünnist möödub 4. jaanuaril 208 aastat.

Kuna nimetus või number on kirjutatud nii tava- kui punktkirjas, lubab see huvilisel punktkirjast veidi aimu saada. Braille kiri ehk punktkiri koosneb reljeefsetest punktikombinatsioonidest, mida loetakse sõrmedega. Kombinatsioonide alus on nn. kuuspunkt – ülevalt alla kolm ja vasakult paremale kaks punkti. Igat tähte ja kirjavahemärki tähistab kindel punktikombinatsioon. Seda kirja hakkas pime prantslane Louis Braille välja töötama 1825. aastal. Pimedate eestlasteni jõudis punktkiri ülemöödunud sajandi viimasel veerandil. Aastakümneid oli see neile peamine võimalus kirjandusega kursis olla. Nüüdisajal on lisandunud aga uued võimalused – helikandjatele loetud raamatud ning e-raamatute teksti kuulamine ekraanilugemis- ja kõnesünteesitarkvara abil. See on toonud kaasa punktkirjakasutajate arvu vähenemise. Kõige usinamad punktkirja lugejad on pimedad lapsed.

Suurim punktkirjas raamatute valmistaja ja laenutaja on Eesti Hoiuraamatukogu osakonnana töötav Eesti Pimedate Raamatukogu. Punktkirjas raamatud on tavalistest tunduvalt mahukamad. Nii on Mart Laari tavakirjas 216-leheküljeline raamat „Maailma ajaloo tähtsündmused ja Eesti“ punktkirja trükituna neljas köites ning 498-leheküljeline. Tiina Kilksoni jutukest „Pisikese Peetri pikk pühapäev“ saab punktkirjas lugeda aga 19 leheküljelt. Mullu punktkirjas valminute hulgas on veel näiteks maailmakuulsa Austraalia kirjaniku Alan Marshalli romaan „Minu enda südames“ ja venekeelsena Selma Lagerlöfi muinasjutuline reisilugu „Nils Holgerssoni imeline teekond läbi Rootsi“.

Punktkiri ei ole jäänud siiski ainult raamatutesse ja jõudnud vaid ravimikarpidele ning liftinuppudele. Pimedatele arvutikasutajatele on teksti lugemisel ja kirjutamisel abiks punktkirjakuvar. Kui pimedad inimesed hakkasid kasutama nutitelefone, tekkisid probleemid puutekraanil kirjutamisega. Tavaklaviatuuril kirjutamine oli aeganõudev. Appi tuli rakendus, mis asendab tavalise klaviatuuri punktkirjaklaviatuuriga. Ekraani kohale tuleb asetada kuus sõrme ja koputada ekraanile soovitud tähe punktikombinatsioon. Telefoni sisestatud tähed on aga tavalised.

Louis Braille sünniaastapäeva märgitakse ülemaailmse punktkirjapäevana.

Priit Kasepalu,
Eesti Pimedate Raamatukogu teabejuht
Eesti Pimekurtide Tugiliidu toetajaliige